

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Mirek (przewodniczący)

SSN Tomasz Artymiuk

SSN Jacek Błaszczyk (sprawozdawca)

Protokolant Klaudia Binienda

w sprawie **A. K.**

skazanego z art. 209 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 17 kwietnia 2024 r.

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego

od wyroku nakazowego Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi – Południe w Warszawie

z dnia 1 grudnia 2020 r., sygn. akt III K 870/20,

uchyła zaskarżony wyrok i przekazuję sprawę Sądowi Rejonowemu dla Warszawy Pragi – Południe w Warszawie do ponownego rozpoznania.

[J.J.]

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie wyrokiem nakazowym z dnia 1 grudnia 2020 r., sygn. akt III K 870/20, uznał **A. K.** za winnego tego, że w okresie od 3 sierpnia 2018 r. do 10 stycznia 2020 r. w W., województwa [...], dzielnicy W. uchylał się od wykonania obowiązku alimentacyjnego wobec uprawnionych G. i O. K. określonego co do wysokości wyrokiem Sądu Rejonowego w Koszalinie z dnia 11 kwietnia 2011 r., sygn. akt III RC 1315/10 oraz wyrokiem Sądu Rejonowego w Koszalinie z dnia 11 lutego 2014 r., sygn. akt III RC 1307/13 na kwotę 350 złotych miesięcznie i 450 złotych miesięcznie, a łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych, tj. czynu z art. 209 § 1 k.k., za co na podstawie art. 209 § 1 k.k. wymierzył mu karę 1 roku ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym.

Wobec braku sprzeciwu uprawnionych stron wyrok nakazowy uprawomocnił się w dniu 22 grudnia 2020 r. (k. 62).

Kasację od tego orzeczenia wniósł Prokurator Generalny, który zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia - zapadłego w trybie art. 500 § 1 k.p.k. - naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 504 § 1 pkt 4 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., polegające na wydaniu wyroku skazującego A. K. za cały, zarzucony mu aktem oskarżenia czyn z art. 209 § 1 k.k., popełniony w okresie od 3 sierpnia 2018 r. do 10 stycznia 2020 r. – podczas, gdy za występki realizujący znamiona art. 209 § 1 k.k. popełniony na szkodę tych samych małoletnich pokrzywdzonych, zamykający się w granicach czasowych od 1 października 2018 r. do 20 marca 2019 r., oskarżony został już uprzednio skazany wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie z dnia 16 września 2020 r., sygn. akt III K 899/20, prawomocnym z dniem 2 października 2020 r.

W oparciu o tak sformułowany zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku nakazowego i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasację Prokuratora Generalnego należało uznać za oczywiście zasadną, a to pozwalało na uwzględnienie jej w całości na posiedzeniu w trybie przepisu art. 535 § 5 k.p.k.

Stosownie do art. 500 § 1 i 3 k.p.k. możliwość wydania wyroku nakazowego zachodzi jedynie wówczas, gdy materiał dowodowy zebrany w sprawie pozwala na stwierdzenie, że okoliczności czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości. Przesłanka braku wątpliwości obejmuje nie tylko ustalenia w zakresie sprawstwa czynu, ale także wszelkich okoliczności mających wpływ na dokonanie jego właściwej prawnokarnej oceny. Do tych okoliczności zaliczyć należy również czas przestępnego zachowania się sprawcy, gdyż ma on znaczenie z punktu widzenia różnych instytucji prawnych, które rzutują na możliwość pociągnięcia do odpowiedzialności karnej, jak również na kształt tej odpowiedzialności.

Słusznie podnosi skarżący, że powyższe warunki do procedowania w trybie nakazowym w rozpatrywanej sprawie nie zostały spełnione. Zachodziły bowiem wątpliwości co do prawidłowości przypisania oskarżonemu całego, przyjętego w akcie oskarżenia, czasokresu niealimentacji.

Ten sam Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie wyrokiem nakazowym z dnia 16 września 2020 r., sygn. akt III K 899/20, uznał A. K. za w innego tego, że w okresie od 1 października 2018 r. do 20 marca 2019 r. w W. uchylał się od wykonania ciążącego na nim obowiązku alimentacyjnego wobec swoich małoletnich dzieci G. K., określonego co do wysokości wyrokiem Sądu Rejonowego w Koszalinie z dnia 11 kwietnia 2011 r., sygn. akt III RC 1315/10 oraz O. K., określonego co do wysokości wyrokiem Sądu Rejonowego w Koszalinie z dnia 11 lutego 2014 r., sygn. akt III RC 1307/13, przy czym łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych, tj. czynu z art. 209 § 1 k.k., za co na podstawie art. 209 § 1 k.k. w zw. z art. 34 § 1 i § 1a k.k. w zw. z art. 35 § 1 k.k. wymierzył mu karę 1 roku i 3 miesięcy ograniczenia wolności, polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym.

Nadto, na mocy art. 34 § 3 k.k. w zw. z art. 72 § 1 pkt 3 k.k. Sąd zobowiązał oskarżonego do bieżącego wykonywania ciążącego na nim obowiązku łożenia na

utrzymanie małoletnich dzieci G. K. i O. K. . Przedmiotowy wyrok nakazowy, jak wskazano, uprawomocnił się w dniu 2 października 2020 r.

Z zestawienia okresów występów niealimentacji, przypisanych oskarżonemu na mocy opisanych powyżej orzeczeń Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie, tj. wyroku nakazowego o sygn. akt III K 870/20 (od 3 sierpnia 2018 r. do 10 stycznia 2020 r.) oraz wcześniejszego chronologicznie wyroku nakazowego o sygn. akt III K 899/20 (od 1 października 2018 r. do 20 marca 2019 r.) wynika wprost, że zaskarżony kasacją wyrok nakazowy ustalił czas popełnienia przez oskarżonego czynu z art. 209 § 1 k.k. tak, że w całości pokrywał się on z uprzednim prawomocnym skazaniem za występki niealimentacji z art. 209 § 1 k.k., a nadto wykraczał poza te ramy czasowe, sprowadzając się w istocie do dwóch okresów przypadających: od 3 sierpnia 2018 r. do 30 września 2018 r. oraz od 21 marca 2019 r. do 10 stycznia 2020 r.

Bezsprzecznie zatem, wyrokując w sprawie o sygn. akt III K 870/20. Sąd *meriti* dopuścił się rażącej obrazy art. 504 § 1 pkt 4 k.p.k., który to przepis nakazuje precyzyjne - w realiach danej sprawy - określenie czasu popełnienia przestępstwa. W opisie czynu przypisanego na mocy wyroku nakazowego, analogicznie jak w wyroku wydawanym po przeprowadzeniu rozprawy głównej (art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k.). należy zawrzeć nie tylko określenie sposobu popełnienia przestępstwa, jego ewentualne skutki, rodzaj atakowanego dobra chronionego prawem, ale także czas i miejsce jego popełnienia. Precyzyjne ustalenie czasu popełnienia przestępstwa, jak wskazano, ma istotne znaczenie dla pociągnięcia sprawcy do odpowiedzialności karnej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 marca 2019 r., IV KK 58/19 oraz z dnia 20 kwietnia 2017 r., V KK 39/17).

Wyrokując w dniu 1 grudnia 2020 r. Sąd *meriti* nie był zobowiązany do aktualizacji danych o karalności, albowiem informacja z Krajowego Rejestru Karnego, w której nie odnotowano uprzedniego skazania za czyn z art. 209 § 1 k.k. w sprawie Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie o sygn. akt III K 899/20 została wydana wg. stanu na dzień 6 lipca 2020 r. (k. 29-31). Tym samym, nie zmaterializował się obowiązek o jakim stanowi § 309 ust. 1

rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. - Regulaminu urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1141), albowiem przepis ten wskazuje na potrzebę i powinność aktualizacji danych pochodzących sprzed 6 miesięcy, który to stan w realiach analizowanej sprawy nie zaistniał. Również z treści zeznań matki małoletnich pokrzywdzonych (k. 17), jak i wyjaśnień oskarżonego (k. 39-41) nie wynika, aby wskazane osoby powołały się na przesłuchania złożone w innym postępowaniu - zważywszy, że czynności procesowe z udziałem oskarżonego w sprawie o sygn. akt III K 899/20 zostały przeprowadzone w okresie późniejszym, niż w ramach kwestionowanego postępowania o sygn. akt III K 870/20.

Układ procesowy, jaki zaistniał w niniejszej sprawie nie skutkował jednak wystąpieniem bezwzględnej przyczyny odwoławczej w postaci *rei iudicatae*. W orzecznictwie ugruntowany jest bowiem pogląd, zgodnie z którym przeszkoda procesowa z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. zachodzi wyłącznie w sytuacji, gdy okresy obu przypisanych oskarżonemu czynów pokrywają się ze sobą i są identyczne, względnie, gdy okres określony w sprawie następnej został w całości objęty skazaniem w sprawie rozpoznawanej poprzednio, prawomocnie już zakończonej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2017 r., II KK 222/17 i podane tam judykaty). Jednocześnie w wypadku przestępstw wielokrotnych, do których należy występki z art. 209 § 1 k.k., nie ma stanu rzeczy osądzonej, jeżeli uprzednie prawomocne skazanie dotyczy tylko fragmentu zarzuconego później czynu. Uchylenie się od obowiązku alimentacyjnego w okresie nieobjętym prawomocnym skazaniem jest już nowym czynem przestępnym, pociągającym dalszą odpowiedzialność karną, przy czym granice czasowe kolejnego przestępstwa powinny być dokładnie określone, z uwzględnieniem treści poprzedniego wyroku skazującego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2002 r., V KK 10/02).

W analizowanej sprawie, sygn. akt III K 870/20, ponieważ przypisany oskarżonemu występki uchylenia się od alimentacji wykracza poza okres objęty uprzednim prawomocnym skazaniem w sprawie Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie o sygn. akt III K 899/20, uznać należy, że Sąd *meriti* dopuścił się rażącego naruszenia art. 504 § 1 pkt 4 k.p.k., które w istotny sposób

wpłynęło na treść orzeczenia. W konsekwencji tego uchybienia doszło bowiem do ponownego skazania A. K. za ten sam fragment zachowania polegającego na niealimentacji na rzecz tych samych małoletnich pokrzywdzonych, tj. popełniony od dnia 1 października 2018 r. do 20 marca 2019 r.

Ustalenie prawidłowego, krótszego okresu niealimentacji miało istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia. Sąd Rejonowy władny był bowiem do dokonania karnoprawnej oceny zachowania oskarżonego jedynie w odniesieniu do „pozostałych” do osądzenia czasokresów - zawierających się w granicach: od 3 sierpnia 2018 r. do 30 września 2018 r. oraz od 21 marca 2019 r. do 10 stycznia 2020 r.

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Przy ponownym rozpoznaniu Sąd ten uwzględni poczynione uwagi i wyda orzeczenie odpowiadające przepisom prawa.

[J.J.]

[ms]

Tomasz Artymiuk Piotr Mirek Jacek Błaszczyk